

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA BADIY ASARLARNI O'QITISHDA IJTIMOY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Butayorova M.X.

Termiz davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili kafedrasida o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: badiiy asar, ko'nikma, ijtimoiy ko'nikma, xatti-harakat, qadryatlar, ijtimoiylashuv, xulq-atvor, shakllantirish, atrof-muhit, faoliyat.

Ключевые слова: художественное произведение, навык, социальный навык, поведение, ценности, социализация, поведение, формирование, среда, деятельность.

Key words: art work, skill, social skill, behavior, values, socialization, behavior, formation, environment, activity.

РЕЗИЮМЕ:

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini badiiy asarlar bilan tanishtirish, badiiy asarlarni o'qishga va tahlil qilishga tayyorlash – bular orqali esa ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish haqida tushunchalar berib o'tilgan. Badiiy asar o'qishning foydali va samarali tomonlari yoritilgan

РЕЗИЮМЕ:

В данной статье даны концепции по ознакомлению учащихся начальной школы с произведениями искусства, подготовке их к чтению и анализу произведений искусства и посредством этого развитию их социальных навыков. Выделены полезные и эффективные аспекты чтения художественного произведения.

SUMMARY:

In this article, concepts are given about introducing elementary school students to works of art, preparing them to read and analyze works of art, and through this, developing their social skills. The useful and effective aspects of reading a work of art are highlighted.

Kirish. Milliy psixologiya va pedagogikada bolaning ijtimoiylashuv jarayoni va uning ta'lim-tarbiyasi o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatishning o'tmishdan saqlanib kelayotgan katta tajribasi mavjud. Ammo bunda ijtimoiylashuv, qoida tariqasida keng ma'noda, ya'ni o'sib kelayotgan avlodning an'ana va qadryatlarni o'zlashtirishi hamda ijtimoiy tajribani faol qayta qo'llash tufayli jamiyat hayotida ishtirok etish jarayoni va natijasi sifatida tushuniladi. Mazkur holat:-boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga mos ravishda o'quvchilarning o'zaro munosabatlarini maqsadli yo'lga qo'yishga

doir pedagogik ta'minotga bo'lgan zaruratva ushbu muammo bo'yicha ilmiy asoslangan amaliy yondashuvlarni ishlab chiqishga yetarlicha e'tibor bermaslik o'rtasida;-zamonaviy ta'lim jarayonining kommunikativ va ijtimoiy yo'nalishini amalga oshirishga bo'lgan zarurat bilan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga nazariy yondashuvlarning yetarli darajada ishlabchiqilmaganligi o'rtasida;-faoliyat sub'yekti sifatida boshlang'ich sinf o'quvchisini rivojlantirishga zamonaviy boshlang'ich ta'limning umumiy ko'rsatmasi va an'anaviy tarzda ijro etuvchi komponentini amalga oshirishga yo'naltirilgan bolalar faoliyatini tashkil etish shakllari o'rtasida qator qarama-qarshiliklarni keltirib chiqaradi. Shu sababli, jamiyatda o'sib kelayotgan avlodni faol ijtimoiylashuviga bo'lgan zarurat va o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yetarlicha e'tibor qaratmaslik, shuningdek, maktab amaliyotiga bo'lgan ehtiyoj va ushbu muammoni amalga oshirish mexanizmlarining ishlab chiqilmaganligi o'rtasidagi qarama-qarshilik ko'zga tashlaadi. Reglamentli yondashuv asosan faqat bir bo'g'inda: yoki sinfdan tashqari faoliyat yoki katta maktab yoshidagi o'quvchilar bilan ishlashda qo'llaniladi. Bu bizning fikrimizcha, yuqori natijadorlikka erishish imkoniyatini pasaytiradi.

Asosiy qism. Ijtimoiy jihatdan maqbul xulq-atvor shakllarini shakllantirish va mustahkamlash hamda ulardan yangi munosabatlar tizimida foydalanishni amalga oshirish imkoni bor, deb hisoblaymiz. Xulq-atvorga oid vazifalarni hal qilishning tez-tez takrorlanadigan usullari odatlarga aylanib qoladi. Buni L.I.Bojovichning fikrlari ham tasdiqlaydi. Unga ko'ra, muayyan shaxsiy fazilatlar asosida bola xulq-atvorining belgilangan va odatiy shakllari yotadi. [1] Ijtimoiy ko'nikmalar - bu ijtimoiy xulq-atvorning o'zlashtirilgan elementlari bo'lib, ular ijtimoiy olam, o'zi va bu yorug' olamdagi o'rni, ijtimoiy o'zaro aloqalarni osonlashtiradigan xatti-harakatlar haqidagi bilimlarga hamda insonga atrof-muhit bilan munosabatlarni samarali ravishda o'rnatish, o'z o'rnini belgilab olish va o'zligini namoyon qilishga imkon beradigan harakatlarga asoslanadi hamda bu muvaffaqiyatli ijtimoiy moslashuv va umuman olganda, ijtimoiylashishga yordam beradi.[2] Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish haqida gapirganda, o'zingiz yoki boshqa birovga sust taqlid qilishga emas, balki ijodiy o'zgarishlarga imkon beradigan samarali ta'sir ko'rsatish me'yor va vositalariga muvofiq taqdim etilgan vaziyatda faol va ongli xatti-harakatlarga urg'u berish kerak. Aynan shu turdagi xatti-harakatlar ijtimoiylashuvning yuqori darajasiga to'g'ri keladi va unda o'z shaxsiyati, atrof-muhit va o'z faoliyatini baholash bilan bog'liq bo'lgan anglash elementi mavjud. Ijtimoiy qulay sharoitlarda boshlang'ich sinfo'quvchisi atrofdagi dunyo bilan o'z

munosabatlarining yuqori darajasiga erishishi mumkin. U faqat mazmun-mohiyatni oʻzida ifoda etishi yoki umuman oʻzini ijtimoiy hayotdagi salbiy tendensiyalarning tashuvchisi sifatida koʻrsatishi, oʻz-oʻzini rivojlantirish imkoniyatini faol ravishda amalga oshirishi yoki ijobiy ijtimoiy mazmuni oʻz-oʻzidan va qisman namoyon etishi mumkin. Aynan oʻqituvchi mazkur yoshdavrining oʻziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda maʼlum sharoitlarni yaratib, oʻquvchilarni har tomonlama rivojlantirishga doir bilan tabiiy ravishda shugʻullanishi mumkin. Zamonaviy boshlangʻich taʼlimni rivojlantirishning yetakchi tendensiyasi nafaqat oʻquvchilarning boshlangʻich bilim, koʻnikmava malakalarni egallashi, eng muhim intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish, balki bola shaxsining umumiy rivojlanishi taʼminlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, uning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi uchun zarur ijtimoiy koʻnikmalarni rivojlantirishni oʻz ichiga oladi. Ijtimoiy koʻnikmalar deganda biz ijtimoiy xulq-atvorning barqaror shakllarini tushunamiz. Koʻnikma –bu faoliyatning barqaror elementi, ijtimoiy harakat. Ijtimoiy xulq-atvor koʻnikmalari haqida gapirganda, biz nafaqat mazkur yoʻnalishga doir bilimlar, balki ularni qoʻllash, rolli xatti-harakat meʼyor va qoidalari, ijtimoiy funksiyalar, urf-odatlariga qadriyatli munosabatni ham nazarda tutamiz. Amaliyotda ijobiy tasdigʻini topib, samarali natijaga erishish imkonini beradigan atrof-dagilar bilan oʻzaro aloqalar tizimida toʻplangan eng ahamiyatli shaxsiy tajribani qayd etish muhimdir. Koʻnikmalar –bu nafaqat yaxshi mashq qilingan va oʻzlashtirilgan, balki eng avvalo, muayyan xatti-harakatlar modelini qabul qilish hamda anglashga asoslangan harakatlardir. “Ijtimoiy koʻnikma” tushunchasida, bizning holatda, bu qisman inson faol foydalanadigan baʼzi bir amalga oshirilgan malakalar ekanligiga urgʻu beriladi. Ijtimoiy malakalar –bu bir nechta ijtimoiy koʻnikmalarning elementlarini oʻz ichiga olgan xulq-atvorning yuqori darajasi. Ular orasida xatti-harakatlar, oʻz ichki dunyosi bilan muomala usullari ham mavjud. Yaʼni ijtimoiy malakalarni shaxsga oid harakatlar deb hisoblash mumkin boʻlib, ularning predmetli mazmunini shaxslararo va shaxsga oid ichki taʼsir usullari tashkil qiladi. Shunday qilib, ijtimoiy koʻnikma va malakalar –bu ijtimoiy xulq-atvorning oʻzlashtirilgan elementlari boʻlib, ular ijtimoiy olam, oʻzi va bu yorugʻ dunyodagi oʻrni haqidagi bilimlarga, ijtimoiy oʻzaro aloqalarni osonlashtiradigan xatti-harakatlar haqidagi bilimlarga hamda insonga atrof-muhit bilan munosabatlarni samarali ravishda oʻrnatishga, oʻz oʻrnini belgilab olishga va oʻzligini namoyon qilishga imkon beradigan harakatlarga asoslanadi hamda bu muvaffaqiyatli ijtimoiy moslashuv va umuman ijtimoiylashishga yordam beradi. Ijtimoiy koʻnikmalarning oʻziga xos xususiyati quyidagilardan

iborat: ijtimoiy-madaniy me'yorlarni bilish, ulardan tolerant xulq-atvor modelining namunaviy asosi sifatida foydalanish qobiliyati; atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarda o'z his-tuyg'ulari, emosiyalarini tushunish, ularni ijtimoiy maqbul hamda mos shaklda ifoda etish qobiliyati; o'zining individualligi va qadr-qimmatini anglash; atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarda yuzaga keladigan odatiy muammoli vaziyatlarni anglay olish qobiliyati, konstruktiv yechimlarni izlashga intilish; umumijtimoiy va shaxsiy tajribani umumlashtirish qobiliyati. Bolalarda ko'nikmalarni shakllantirishni rivojlanishning faoliyatli modeli sifatida tushunish maqsadga muvofiq. Bunda muayyan vaziyatda ongli va mohirona xatti-harakatlarni namoyon etgan bolalarning bilim va tajribalariga urg'u beriladi, bu esa uning atrof-muhit bilan munosabatlar tizimiga qanday ta'sir qilishini aniqlashga imkon beradi. Ijtimoiy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish shuni nazarda tutadiki, insonning o'zi va boshqalar (o'zi, boshqalar, ijtimoiy-tarixiy) haqidagi umumlashtirilgan psixologik bilimlar tajribasi asosida har qanday muammoni samarali hal etishi mumkin. Ijtimoiy ko'nikmalarning yuqori darajasi nafaqat boshqa kishining tajribasini ko'chirish, ma'lum qoidalar, stereotiplar, munosabatlarga rioya qilish, balki turli vaziyat va sharoitlarda bilim va malakalardan yetarli darajada foydalanishni anglatadi. Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonining muhim bug'ini – bufaoliyat va xulq-atvorning bir qismi bo'lgan murakkab ruhiy harakatlarni shaxsning o'zi tomonidan boshqarilishidir. Ijtimoiy xulq-atvorni boshqarish o'zini o'zi anglash va o'ziga nisbatan emosional-qadriyatli munosabat tarkib toptirishni nazarda tutadi. Ushbu jarayon xulq-atvor harakatini amalga oshirishning barcha bosqichlarida – uning motivasion tarkibiy asosdan faoliyatga doir komponentgacha faollikni ta'minlashni taqozo etadi. Maktab ijtimoiy muassasa sifatida quyidagi vazifalarni amalga oshirishi lozim: atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarning me'yorlari, tamoyillari va usullari to'g'risida ma'lumot berish va ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish; mavjud tajriba, bilim, qadriyatli yo'nalishlar, shuningdek, shaxsga oid sifatlar va kommunikativ malakalarini rivojlantirishga asoslangan holda, shaxsning muammolarni hal qilishga qaratilgan tashqi va ichki faoliyati samaradorligini ta'minlash; hayotda o'z o'rnini topish, uni ongli tarzda loyihalashtirish – mustaqil hayotga tayyorlashda aniq mo'ljalni olishga o'rgatish. Bilim anglash jarayonining natijasi sifatida tasavvurlar, mulohazalar, tushunchalarda ifodalanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini badiiy asar bilan tanishtirishdan oldin o'quvchilarni badiiy asarni o'qishga tayyorlash kerak, chunki o'quvchilar asar

mazmuni anglab tushunishlari uchun keng (to‘liq) tasavvurga ega bo‘lishlari lozim. Buning uchun esa albatta tayyorgarlik ishlari o‘tkaziladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari sinfda o‘qishi uchun badiiy va ilmiy matnlar birlamchi o‘rinda turadi. O‘quvchilarni badiiy yoki ilmiy asar bilan tanishtirish-o‘qishga tayyorgarlikning birinchi bosqichi hisoblanadi. Tayyorgarlik bosqichi bu o‘quvchilarni badiiy asarlarni (matnlarni) o‘qishga qulaylik yaratuvchi asosiy bosqichdir, bunda badiiy asarning janrli , muallifi haqida ma’lumot beriladi, o‘quvchilar asarda tasvirlangan voqea hodisalarni idrok qilishi asar pafosini his qilishi, asar g‘oyasi va murakkab obrazli ifodalarni izohlash kabi masalalarni o‘z ichiga oladi.[3] O‘qituvchidan tayyorgarlik bosqichida e’tibor va g‘ayrat bilan harakat qilishi lozim bo‘ladi.

Tahlillardan ko‘rinib turibdiki, o‘quvchilarda kitobxonlik ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari ularda badiiy asar o‘qish malakalarini rivojlantirishning o‘ziga xosligi, o‘quvchilarni badiiy asar o‘qishga va tahlil qilishga tayyorlash muhim jarayonlar hisoblanadi. Ekskursiya jarayonida bolalar tabiatning go‘zalligini ko‘rib katta taasurot olib hissiyotlari rivojlanadi. Shu asosda jonajon O‘zbekiston ona tabiatiga muhabbat, unga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish tarbiyalanadi.. Har bir ekskursiya uchun barcha bolalar egallashlari shart bo‘lgan dastur mazmuni belgilanadi.[4]

Qadriyatlar inson faoliyatiga tushunish, baholash jihatlarini olib kiradiva xulq-atvor motivlariga aylangan holda, shaxsning qadriyatli yo‘nalganligini aylanadi. Ta‘lim tashkilotining vazifalaridan biri o‘quvchilarga qadriyatlar tizimini ishlab chiqishga yordam berishdan iborat. Qadriyatlar tizimi o‘zini va boshqalarni baholash, o‘z munosabatini ifoda etish, o‘z tanlovini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan koordinatalar tizimi vazifasini bajaradi. Qadriyat me‘yordan farqli o‘laroq, tanlash imkoniyatini beradi va shuning uchun aynan tanlov vaziyatida qadriyatli-mazmunli komponentga tegishli xususiyatlar yaqqolroq namoyon bo‘ladi. Bunday holda qadriyat motiv sifatida namoyon bo‘lishi mumkin, ya’ni insonning real harakatlarga undashi va yo‘naltirishi mumkin. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirish komponentlari ularning ruhiyatidagi o‘zgarishlarni hisobga olgan holda ko‘rib chiqilishi kerak:-o‘zini ijtimoiy individ sifatida qabul qilish maktabda o‘qishga bo‘lgan kuchli motivatsiyani shakllantirishga yordam beradi va bu yangi shaxsiy ta‘lim “o‘quvchining ichki pozitsiyasi” deb ta’riflanadi;[5]-erkinlikni rivojlantirish, bu xatti-harakatlarda ongli ravishda maqsadlarni qo‘yish, ularga erishish vositalarini izlash va topish, qiyinchiliklar va to‘siqlarni yengib o‘tish, shuningdek, ichki rejada harakatlarni rejalashtirish va bajarish qobiliyatini shakllantirishda namoyon

bo'ladi;-refleksiyani shakllantirish, bu o'z mulohaza va harakatlarini o'ylab qo'yilgan rejaga muvofiqligi nuqtai nazaridan ongli va ob'yektiv ravishda tahlil qilishva baholashga imkon beradi.

Ijtimoiy ko'nikmaning tuzilmasini biz kognitiv-motivasion, faoliyatli, refleksiv-baholovchi va xulq-atvor komponentlariyig'indisi sifatida talqin qildik va ularni ta'lim jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning bosqichlari sifatida qabul qildik. Taklif etilayotgan bosqichlarning har biri avvalgi darajaning yangilanishlarini hisobga oladi va yanada boyitib boradi.

O'quvchilar lug'at boyligining muhim qismi ibora va tasviriy ifodalar tashkil etadi. Ibora odatda bir so'zga teng keladigan so'zlar qo'shilmasi bo'lib, u nutq mazmunini boyitadigan, go'zallashtiradigan va ta'sirchanligini oshiradigan muxim vositalardan biri sanaladi. O'quvchilar nutqini iboralar bilan boyitish maqsadida berilgan iboralarni so'zlar o'rnida iboralarni almashtirish yoki aksincha so'zlar o'rnida iboralarni qo'llash, iboralarning ma'nosini sharhlash, berilgan iboralarga yangi ma'noli iboralar tanlash, berilgan iboralarga qarama-qarshi ma'noli iboralar tanlash kabi topshiriqlardan foydalanish mumkin. DTS talablari doirasida o'quvchilarning nutqini o'stirish, imlo savodxonligini o'stirish, talaffuz me'yorlarini shakllantirish va rivojlantirish, ifodali o'qish uchun zaruriy bilim ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish – ta'lim prinsiplariga qat'iy amal qilish, dars metodlari, vositalari va usullarini to'g'ri belgilash, ta'lim tarbiya va rivojlanishini uyg'unligini ta'minlash, qayta xotirlash, qisman ijodiy va to'liq ijodiy topshiriqlar o'rtasidagi mutanosiblikni tanlash, ijodiy fikrlashga undaydigan o'quv topshiriqlariga keng o'rin ajratish, bilim ko'nikma va malaka hosil qilganda o'quvchilar yoshi, o'qish imkoniyatlari va shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish, bolaning savodxonligi, yozma nutq belgilarini talaffuzda almashtirish ko'nikmasini aniqlash maqsadida kiritilgan bu parametr orqali o'quvchining notanish bo'lgan matnni ifodali o'qiy olish ko'nikmasi aniqlanadi. Bunday miqdoriy ko'rsatkich sifatida ifodali o'qish tezligi, ya'ni bir daqiqada berilgan matndan nechta so'z o'qiy olish ko'rsatkichi olingan. O'quvchi sinfdan sinfga ko'chgan sari so'z miqdorining ham murakkablik darajasi xam ortib boradi. 4 sinfdan o'qish kitobi darsligidagi matnlardagi iboralarni o'rgatishda baxs munozara darslari ancha samaralidir. O'qish darslarining samaradorligi ko'p jixatdan o'quvchilarning mustaqil ijodiy fikrlashi bilan bog'liq. Ijodiy fikrlashga o'rgatishda baxs-munozara muxim ahamiyatga ega.[6] Bu narsalarning o'ziga xos xususiyati shundaki, o'rganiladigan material o'quvchilarga oldindan ma'lum qilinadi, muxokamaga tashlanayotgan masala xususida xar bir o'quvchi o'zining shaxsiy fikr muloxazalarini bildiradi. Baxs- munozara uchun tashlanadigan

savollar o'quvchi tomonidan puxta o'ylangan bo'lishi lozim. Masalan. Iborlar yuzasidan baxs munozaraga quyidagi muammo o'rta tashlanishi mumkin. 1. Kim iboralar biladi? 2. Matndagi iboraning ma'nosini izoxlang. 3. Shu ibora orqali ko'proq gap tuzing va xoqazo.... Odam nutq yordamida o'qishni, fikrlarri, his-tyg'ulari, istaklarini bayon etadi va boshkalarning fikrlari, xis tuyg'ulari, istaklarini anglab oladi. Inson nutqi rang-barang. Inson butun umr davomida o'z nutqini takomillashtirib boradi. U tilimizning boy imkoniyatlaridan unumli qoydalanish oraqali nutqning go'zal, ravon, ifodali, ta'sirchan bo'lishiga intiladi. Bu jarayon ayniqsa bolalik davrida samarali tus oladi. Kichik bolalik davridan boshlab u aloqa aralashuviga extiyoj sezadi, o'zgalarning fikrini tinglash va o'z fikrini bayon qilishga tobora ko'proq zaruriyat seza boshlaydi. Maktabda fan asoslarini o'rganish jarayonida o'quvchi nutqini rivojlantirish inson umrining boshqa davrlariga nisbatan ancha samarali kechadi. Chunki har bir bola nutqini rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etadi va u ona tilining boy imkoniyatlaridan nutqda foydalanishga yo'l ochadi. O'qish darsligi fan sifatida ana shu imkoniyatlarni birlashtirib, tilning fikrini ifodalashdagi yangi rang-barang qirralarini ochib beradi, nutqini go'zal olamga olib kiradi. O'qish darsi ona tili darsidek, o'quvchi nutqini yaxshilaydi, boyitadi, unga badiiy bo'yoq beradi, nafasat bag'ishlaydi. Masalan 4 sinf o'qish kitobidagi matnlarni tez, to'g'ri, ravon va ifodali shqish, badiiy asarlarni sharhi, ifodali o'qish, so'z boyligini oshira borish va nutqida faol qo'llash, o'qigan asarlari yuzasidan savol-topshiriqlar tuzish, matndagi iboralarni nutqda to'g'ri qo'llash. Qanday nutqni yaxshi nutq deb atash mumkin? O'quvchi nutqiga qanday talablar qo'yiladi? Bu savollarga javob topmay turib bolalar nutqining boshqa muammolari xaida fikr yuritish qiyin. O'quvchi nutqiga qo'yiladigan asosiy talablardan biri nutqning nutq sharoitiga mosligidir. Nutq sharoiti deganda nutq yaratilayotgan paytda so'zlovchi va tinglovchining sharoiti tushniladi.[7] Bu sharoit bexad ko'p tarkibli, serqirra bo'lib so'zlovchi va tinglovchini nutq paytida qurshab turgan barcha narsa, buyum, holatlardan tortib, ularning bilim saviyasi, kasb-kori, so'zlovchining maqsadi va imkoniyatrigacha bshlagn barcha narsalarni o'z ichiga oladi.[8] Nutq sharoiti nutq shaklini belgilashda juda muhim omildir. Chunonchi, bir-biridan uzoq turgan so'zlovich va tinglovchi faqat yozma nutq (xat. Maktub, axborot, voqeanavislik va h.k.) vositasida fikr almashtira oladi.

Xulosa tabiiyki, bu nutqning o'ziga xos xususiyatlari bor. Bir-biriga yaqin turgan so'zlovchi va tinglovchi orasida fikr almashishning eng qulay yo'li og'zaki nutqdir. Og'zaki va yozma nutqning o'z nutq sharoitlariga yarasha xilma-xil xususiyatlari bor. Chunonchi, so'zlovchi ko'p bo'lsa, so'zlovchining baland ovozdada to'xtamlarga rioya qilib, imo-ishoralardan kamroq foydalanib, fikrini

izchil va bir biriga bog‘liq ravishda bayon qilishi talab etiladi. Bunday nutqning o‘ziga xos ko‘rinishi, o‘quvchining masalalarini yoritish yoki uy topshiriqlarini bajarish jarayonidagi javoblarida ma‘lum bir mavzuni sinfda, biror yig‘inda ochib berishdagi nutqida o‘z aksini topadi. Shuning uchun bunday nutqda fikr izchilligi, gaplarning o‘zaro to‘g‘ri bog‘lanishi, bog‘lovchilar, olmoshlar, soxa atamalari, iboralar, ovoz tembri, ohang kabilarni to‘g‘ri qo‘llashga alohida e‘tibor berish lozim.

Adabiyotlar:

1. Adizova N. O‘quvchilarda ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirish texnologiyasi. B.-“Globe”nashriyoti, 2022.
2. M.X.Butayorova. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini badiiy asarlar bilan tanishtirishda ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari, inter education & GLOBAL STUDY. ISSN 2992-9024 (online) 2024, №4(1)
3. M.X.Butayorova. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini badiiy asarlar bilan tanishtirishda ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari, Inter education & Global study. ISSN 2992-9024 (online) 2024, №4(1)
4. Nigora Baxtiyorovna Adizova. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari nutqini o‘stirishda mustaqil ishlarning o‘rni va ahamiyati. Scientific progress
5. Adizova Nigora Bakhtiyorovna. The Arrival of Great, Child and Khan Images in Interesting. European journal of life safety and stability (ejlss). Www.ejlss.indexedresearch.org Volume 14, 2022 |
6. Nigora Adizova Baxtiyorovna. 3-4-sinf ona tili darslarida qo‘llanadigan tayanch kompetensiyalar.
7. AB Rakhmonovich, AN Bakhtiyorovna. The main motives and tasks of children’s folklore. Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)